

# MUHU VALLA 2016. AASTA EELARVE SELETUSKIRI

## 1. ÜLDOSA

### 1.1. Üldised põhimõtted

Muhu valla 2016.a. eelarve koostamise õiguslikud alused on Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (KOFS) , Muhu valla arengukava aastateks 2014-2020 ja selle 2015.a. 14.oktoobri volikogu määrusega nr 33 uuendatud lisa Muhu valla tegevuskava 2014-2020 ning Muhu valla eelarvestrateegia 2016-2019

KOFS-i alusel koostab eelarveprojekti vallavalitsus ning esitab selle volikogule hiljemalt 1.kuu enne uue eelarveaasta algust, s.o.hiljemalt 01.detsembriks. Muhu valla hallatavad asutused esitasid 03.novembriks 2015.a. vallavalitsusele oma nägemuse 2016.a. kavandavate tegevuste kohta ja allasutuse eelarveprojekti koos seletuskirjaga. Vallaeelarve projekt on koostatud lähtuvalt 2015.aastal koostatud Muhu valla eelarvestrateegiast aastateks 2016-2019, laekunud allasutuste eelarveprojektidest, 2015.a. vallaeelarve tegelikust täitmisest, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusprognoosidest, õigusaktidega kohalikule omavalitsusele ettenähtud ülesannete täitmise kohustusest ja Muhu valla kehtivatest lepingutest.

Eelarve struktuur koosneb põhitegevuse tuludest ja -kuludest, investeerimistegevusest, finantseerimistegevusest ja likviidsete varade muutusest. Üldiseks põhimõtteks on ka see, et igapäevased vajadused vallaelu korraldamisel on kaetud laekuvate tulude (tulumaks, maamaks, tasandusfond, tulud valla majandustegevusest jms.tulud) arvelt, st. põhitegevuse tuleml on positiivne, et tagada valla jätkusuutlikkus. Samuti arvestatakse eelarve koostamisel, et üldjuhul peab planeeritava aasta põhitegevuse tulude kasv protsentuaalselt ületama põhitegevuse kulude kasvu või olema vähemalt võrdne.

Vallavalitsuse põhimõtted eelarve koostamisel olid: majanduskulude üldine tase samal tasemel 2015 aastaga, arvestades võimalike erisuste ja möödapääsmatute teadaolevate majanduskuludega. Palgafondi keskmine kasv üldjuhul kuni 3%, arvestades samas kaadri liikuvusega seotud muudatusi, töötajate töökohustuste muutumisi ja riigi poolt kehtestatud miinimumpalga määra. Lisaks tuleb eelarve koostamisel arvestada tööohutuse ja tervishoiu nõudeid vastavalt läbiviidud kontrollide ja uuringute tulemustele.

### 1.2. Muud tegurid vallaeelarve kujundamisel

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab Eesti Panga prognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2015. aastal 1,7% ja 2016. aastal 2,6%. Aastaks 2017 oodatakse majanduskasvu kiirenemist 3,4%ni, mille järel hakkab kasvutempo taas aeglustuma kogutoodangu lõhe sulgumise ning töötajate arvu vähenemise tõttu.

Sisenõudluse kasvu toetab 2015. aastal peamiselt eratarbimine, kuid järgnevatel aastatel selle panus väheneb oluliselt. Töötajate palgatulu kasv jääb 2015.aastal eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra aeglasemaks, kuna keskmise palga kasvutempo aeglustub, kuid tööga

hõivatute arvu kasv jätkub. Tööjõu maksukoormuse langetamine aasta algusest toetab siiski oluliselt netopalgatõusu ning tarbijahindade tõus lükkub järgmisesse aastasse.

Tööturu olukord muutub üha pingelisemaks ning töötuse kiire vähenemine koos tööealise rahvastiku kahanemisega on juba mõnda aega hoidnud üleval palgasurveid. Tööjõus osalemise ning hõive määrad on saavutamas oma ajaloolist maksimumi, mistõttu on hõive edasise kasvu väljavaated tagasihoidlikud.

Prognoosi kohaselt kasvab tööga hõivatute arv 2015. aastal 1% võrra ning pöördub alates järgnevast aastast kuni poole protsendilisse langusesse. Tööturu arenguid mõjutab olulisel määral 2016. aasta keskpäevast rakenduv töövõimereform, mis aitab osalise töövõimega inimestel tööturule naasta. Kuna võib arvata, et tööturule naasvate töövõimetuspensionäride oskused ei vasta tööturu vajadustele ning ettevõtete võimekus nende palkamiseks on esialgu madal, siis kaasneb reformiga esmajärjekorras tööpuuduse suurenemine alates 2017. aastast. Töövõimereformi positiivne mõju läbi täiendava hõivatute arvu suureneb järk-järgult. Keskmise palga kasvutempo ei ole senini nominaalse majanduskasvu aeglustumisele oluliselt reageerinud, mistõttu lisandväärtuse jaotus on üha enam tööjõu poole kaldu ning kasumlikkus on langenud allapoole normaaltaset. Seetõttu oodatakse lähiajal palgakasvu aeglustumist. Välisnõudluse kosumise eeldusel peaks 2017. aastast alates nominaalpalga kasvutempo taas kiirenema. Palgatulu suhet lisandväärtusesse aitab parandada ka tööjõumaksude alandamine.

## **2.PÕHITEGEVUSE TULUD 1 923 130 €.**

Põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, kaupade ja teenuste müügist laekuvatest tuludest, saadavatest toetustest ja muudest tegevustuludest.

Tabel 1. Põhitegevuse tulude võrdlus aastatel 2013-2016.

Nimetus	2013.tegelik	2014.tegelik	2015 tegelik	2016 eelarve
maksutulud	1 054 524	1 149 765	1 281 458	1 341 745
kaupade-teenuste müük	308 458	167 323	191 798	170 381
toetus põhitegevuseks	373 856	387 541	426 719	409 154
muud tegevustulud	2 872	2 971	1 985	1 850
Kokku	1 793 710	1 707 600	1 901 960	1 923 130

### **2.1 MAKSUTULUD: 1 341 745 €** (moodustab 69,8 % põhitegevuse tulust)

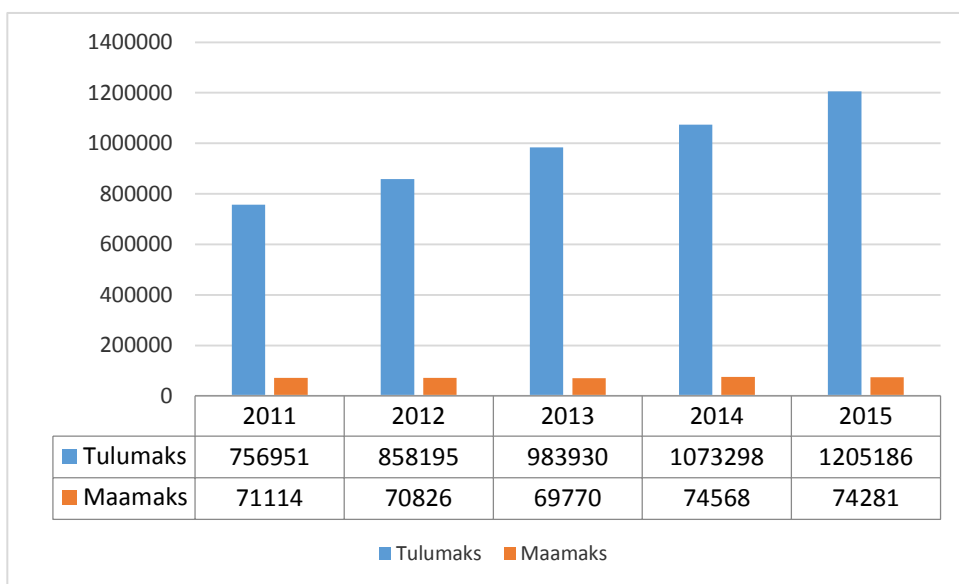
Maksutulust suurima tuluallika moodustab üksikisiku tulumaks ja on 2016.a. prognoositud **1 265 445 €** s.o. 5 % suurem kui 2015.a. tegelik laekumine. 2015.aastal oli Muhu valla tulumaksu laekumine ca 12,3 % suurem kui 2014.a.

2016.a. on KOV-le laekuva tulumaksu määr on endiselt 11,60%

Maamaks Plaanitud laekumine **74 300 €**, lähtuvalt 2015.a. tegelikust laekumisest ja 2016.a. maamaksu määrade tõstmist ette ei nähta.

Muud maksutulud (reklaamimaks) **2 000 €**

## Ülevaade põhilistest maksutuludest:



### **2.2 KAUPADE JA TEENUSTE MÜÜK: 170 381 €** (moodustab 8,9 % põhitegevuse tulust)

Müük on vähenenud võrreldes paari aasta tagase ajaga, kuna hooldekodu tulud ei laeku enam valla eelarvesse, vaid Muhu Hooldekeskuse SA-le. Lisaks vähenevad teistelt omavalitsustelt laekuvad lasteaia ja kooli kohamaksud.

**Riigilõiv: 7 500 €.** Peamiselt ehitus- ja kasutuslubade riigilõiv, viidud vastavusse reaalse laekumisega

**Tulud haridusalalt: 40 269 €** Lasteaia kohatasu on teistelt omavalitsustelt laekuv ja oma lasteaia kohamaks, kokku 19 225 €. Lasteaia tasu toitlustuse eest 5 025 € on pool toidukulust. Teine pool on valla kanda. Hetkel on lasteaia toidupäeva maksumus 1.50 €, millest lapsevanem tasub 0,75 €. Lasteaia tasu teenustelt 1 000 € on eelkõige saali kasutus. Lasteaia kohatasu on 2016.aastal 15 € kuus. Põhikooli õppekava välisest tegevusest laekuv tulu 20 000 € koosneb laagrite, peielaudade ja personali toidu teenusest. Põhikooli koolitusteenust maksavad teised omavalitsused summas 1 044 €.

**Tulud kultuurialalt: 48 100 €** Raamatukogude tasulised teenused 100 € (lugejapiletid, koopiad, printimine). Muuseumi piletitulu 39 000 € on 2015 a. tegeliku laekumise põhjal, 2016.a. lisanduvad eeldatavasti ka tulud Kunstitali tegevusest. Infolehe tuluks (lehe müük ja reklaam) on 2 000 €. Noortekeskus plaanib koguda ürituste ja oma inventari rendi eest omatulu 1 000 €. Hellamaa Külakeskuse tulu on 6 000 €, mis plaanitakse saada üritustest, koolitustest ja kogukonna köögi kasutusest.

**Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest: 2 200 €.** Turniiride ja võistluste osavõtutasud ja Leisi ujula kasutuse eest.

**Tulud sots. abi alasest tegevusest: 6 236 €.**

Koduhooldusteenus on hetkel 11 lepingulise kliendiga, lisaks transporditeenus ja invavahendite laenutamine.

Tulud elamu –ja kommunaalalalt: 33 200 €. Korterite üür kokku 6 000 €. (hooldekodu korterite üür 1,00 €/m<sup>2</sup>, ruumid 0,85 €/ m<sup>2</sup>). Soojusenergia müügi eest arvestatud tulu on 25 000 €, lisaks veel muud väiksemad tulud

Tulud päästeteenistusele: 10 256 €. Riigi poolt Muhu Vabatahtlikule Päästekomandole eraldatav tegevustoetus.

Tulud üldvalitsemisest: 4 000 € (kantseleiteenuste eest; kinnisvara arendajate DP-de avaldamise nõuded, hangete osavõtutasud, koolituste osavõtumaksud, valla meenete müük).

Tulud transpordialasest tegevusest: 5 000 €. Bussi ja teiste transpordivahendite teenus, oluliselt on vähenenud veoauto ja traktoriga osutatavate teenuste hulk.

Üüri ja renditulu: 13 200 €. Mitteiluruumidelt 6 100 € (Puidukoda 0,64 €/m<sup>2</sup>, kokku 2 671 €/a, lisaks väiksemad üürnikud. 2 600 € on valla maade rendist saadav tulu. Tulu elektri ja vee müügist 4 000 € on hooldekodu maja üürnikelt saadav summa. Kesselaiu transpordiparve renditulu on 500 €

Õiguste müük: 300 €. Avalike rajatiste kasutamine.

Muu kaupade ja teenuste müük: 120 €. Muud kajastamata teenused (näiteks sõelutud kasvupinnase ja täitematerjali müük)

**2.3 SAADUD TOETUSED PÕHITEGEVUSELE: 409 154 €** (moodustab 21,3 % põhitegevuse tulust)

Sihotstarbelised toetused: 50 338 €, n.o koolipiim ja -puuvili 3 340 €; õppelaen 528 € muuseumi ülalpidamiskulud 40 770 €, lastehoiuteenus raske ja sügava puudega lapsele 3 200 € ning 2 500 € abivajava isiku pension.

Mittesihotstarbelised toetused riigilt ja riigiasutustelt: 358 816 €

Tasandusfond (§4 lg 1) 2016.a. 0 (2015.a. 21 653 €, 2014.a. 66 444 €, 2013.a 91 341 €)

Toetusfond (§4 lg 2) 358 816 € (5.a. 344 461 €).

Hariduskuludeks on 237 561 € (2015.a. 233 988 €) ja koolitoiduks eraldatud vahendid on 11876 €. Toimetulekutoetuseks on 9342 €, saareliste valdade toetuseks 7326 €, toimetulekutoetuste korraldamiseks 1021 €, sündide-surmade registreerimine 78 € ja teede korrashoiuks 91 612 €.

**2.4 MUUD TEGEVUSTULUD:** Tulu vee erikasutusest 1000 € ning olmejäätmete saastetasu 850 €.

### **3. PÕHITEGEVUSE KULUD: 1 766 114 €**

Üldised põhimõtted, mis oli ka allaasutustele ette antud :

- Tööjõukulu tõus: õpetajate miinimumpalk vastavalt riigipoolsele rahastamisele, miinimumpalgalist vastavalt 2016.aastaks kehtestatud miinimumpalgale (430 €)
- Ülejäänud töötasufondi suurenemine vastavalt eelarvestrateegiale kuni 3 %

- Majandamiskulud: arvestatud on, et majandamiskulud üldjuhul ei tõuseks võrrelduna 2015.aastaga. Arvestada tuleb loomulikult teatud erisustega ja hädapäraste vajadustega.

Põhitegevuse kululiikideks on **antavad toetused** ja **muud tegevuskulud**. Kulud liigitatakse veel omakorda **valdkondade ja tegevusalade järgi**.

Antavad toetused jagunevad : sotsiaaltoetused, sihtotstarbelise toetused jooksvateks kuludeks ja mittesihtotstarbelised toetused

### **Kulud valdkondade ja tegevusalade järgi:**

#### ***01-Üldised valitsemissektori teenused:***

**Volikogu** tööjõukulud on arvestatud üldise töötasufondi suurenemisega (2015 volikogu juhtide töötasu ei suurenenud) ja igapäevased majanduskulud jäänud võrreldavaks eelneva aastaga.

**Vallavalitsuse** (ja allasutuste) tööjõukulud on palgamäärad vastavalt valla töötajate üldisele palgatõusule. Vallavalitsuse igapäevased majandamiskulud on väiksemad võrreldes eelmise aastaga, kui olid suuremad kulutused seoses valla juubeliaastaga. Sõidukite ülalpidamiskuludes on üks sotsiaaltöötajate auto viidud oma kuludega koduse sotsiaaltöö hallata ja sotsiaalnõuniku käsutuses oleva elektriauto ning valla sõiduauto kulud on vallavalitsuse rea peal, samuti kajastuvad seal ka osade töötajate isikliku auto ametisõitudeks kasutamise hüvitised vastavalt kehtestatud korrale.

Omavalitsusühenduste liikmemaksud on SOL 7 432 € ja EMOL 1 904 €. SOL-i liikmemaksus sisaldub nüüdsest ka maakonna turismisektorile, sh Saarte Geopargile makstud toetussumma – kokku on antavaid toetussummasid 2016 aastal vähem.

**Reservfond:** on eelarve vastavas korras ettenähtud vähemalt 2% põhitegevuse kulude eelarvest (seega min 35 000 €) Nii nagu 2015.aastal on ka 2016.a. reservfond siiski suurem ja on 55 000 eurot. (s.o. 3,1 % põhitegevuse kuludest)

#### ***03-Avalik kord ja julgeolek:***

**Politsei eelarve** on abipolitseinike kulude katmise osas samaks jäänud.

**Päästeameti** põhitegevuse kulud on kaetud sihtrahadega Lääne Päästkeskuse poolt ja ka valla toetusest. Kuna riigilt antav toetus suurem, on ka kulupool suurem.

#### ***04 – Majandus:***

**Põllumajandus-** (endine maakorraldus). Kulud on ette nähtud detailplaneeringute algatamiseks, menetlemiseks ja kehtestamiseks, maa mõõtmise, geoaluste jm maadega seotud toimingute teostamiseks.

**Soojamajandus** - Tööjõukulu sisaldab katlakütjate, 0,5 remondimehe ja puiduhakke tootmise töötajate brutotöötasusid ja maksusid.

Administreerimiskulud (katlamaja telefoni kaart, pangateenused) ja koolituskulud on eelmise aasta tasemel

Kinnistu, hoone, ruumide majanduskulu on vastavalt 2015 tegelikule kulule, sh on kütte (sisseostetav hake – pool ligikaudu 2000m<sup>3</sup> vajaminevast hakkest ostetakse, pool toodetakse ise), elekter (katlamaja seadmed kasutavad palju elektrit), vesi ja kanalisatsioon (teenuse ost AS-lt Kuressaare Veevärk)

Sõidukite kulud (Masinate kütus, remondi materjalid, varuosad, remont ja hooldus, kindlustus) on samal tasemel 2015.aastaga.

Katlamaja töömasinad ja seadmed (katlamaja seadmete vajalikud tarvikud (mootorid, silindrid, andurid, lülitid, reduktorid ...) ja nende remont ning hooldusteenus

Eri- ja vormiriietus (kommunaalameti logoga töö –ja kaitseriietus) – on suurendatud seoses töökaitse inspektori ettekirjutusega.

Maksu, lõivu, trahvikulud – n.o.saastetasud, mis määratakse kvartaliaruannete alusel keskkonnaametile)

**Mineraalse toorme kaevandamine** - eelarve oluliselt suurenenud seoses Päelda kruusakarjääri korrastamistöde kohustusega (täpne summa selgub peale riigihanke läbiviimist), samuti kulud, mis on seotud Koguva dolokivikarjääri avamisega (õhusaasteluba, seirepuurkaev, vastutava spetsialisti teenus jms.)

**Valla teed** – riigipoolne raha teede korrashoiuks on 91 612 €.

Tööjõukulud arvestatud valla hõõvlijuhi töötasuga ja valla veoauto juhi töötasu kruusaveol.

Sõidukite ülalpidamiskulud (hõõvli ja veoauto kütus, remondimaterjalid, hooldusvahendid)

Teede (rajatiste) korrashoid (teede remont, materjali ost, riigi hõõvliteenus, teeäärte niitmine, aukude lappimine, tolmutõrje, lume lükkamine jne) Teede investeeringute osa on eelarve investeeringute osas

**Transpordikorraldus.Valla buss** - kulud on jagatud õpilasliinide vastavate kuludega. (tegevusala 09600) Kulude jagunemisel on võetud aluseks 2014.ja 2015 aasta tegelikud andmed.

Seoses vallale uue bussi kasutusrendile võtmisega, on juurde arvestatud ka kasutusrendi ja kaskokindlustuse maksed.

**Turismi** kulud on tööjõukulu Liiva i-punkti lahtiolekuks suveperioodil 13.06-21.08.2016 ning majanduskulu, mis koosneb infopunkti lahtiolekuga seotud kuludest (rent, elekter, side) ja viitade-infotahvlite uuendamiseks 1 000 €. Suurem kulu on uute eesti-, inglise- ja venekeelsete Muhu turismivoldikute trükkimine.

**Üldmajanduslikud arendusprojektid** – sadamate toetus hädapärasteks töödeks 1 427 €. Majandamiskulus sisalduvad valla poolt koostatavate detailplaneeringute (Liiva keskuse, Vahtna, Tammiotsa) ja valla üldplaneeringu koostamise kulud, kokku 15 000 eurot.

**Veetransport** - Kesselaiu majanduskulud 1600 €.

**05 – Keskkonnakaitse:**

**Jäätmekäitlus** Maasi Jäätmehoolduse tegevuskuludeks on toetus 2 469 €. Majandamiskulud on arvestatud 2015.a. tegelike kulude põhjal, sisaldades prügi vedu valla objektidelt (bussipeatused, rannad, Liiva keskus, Juu Jääb festival jne), ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamist ja mõne prügikasti soetamist/asendamist.

**Heakord:** tööjõukulud ((Liiva WC ja bussipeatuse hooldaja, Üügu ja Oosaare lepingulised hooldajad 3k suvel, kommunaal ameti töötajate heakorra tööd peamiselt suvehooajal) on suurenenud soojamajanduse tööjõukulude vähendamise arvelt, arvestades reaalseid tööaegu.. Majandamiskulus on Liiva avaliku WC ülalpidamise kulud, heakorratööde trimmeri jõhvid, niidukite bensiin, varuosad, avalike alade lilled, jõulukaunistused jms.

#### **06 – Elamu-ja kommunaalmajandus**

**Tänavavalgustuse kulu** on Liiva ning Piiri külade ning kergliiklustee tänavavalgustuse elektrikulu ja väiksemad hooldus- ning remonditööd.

#### **Muud elamu –ja kommunaalmajanduse tegevused:**

Tööjõukulu (juhataja, kalmistuvahid, teenused välja (veoauto, traktor, niitmised jne))

Administreerimiskulud (panga teenus)

Majanduskulud suurenevad seoses endise hooldekodu maja kulude lisandumisega (vesi, elekter, prügi, remondikulud, kindlustus), lisaks veel apteek, perearstikeskuse hoone, Tõnise kinnistu hoone kindlustus, korrashoiu- ja remonditarvikud, materjalid),

Sii kuuluvad ka kalmistute majanduskulud – korrashoiu tehnika kulumaterjalid ja teenused (käsitööriistad, trimmerid, saed, niidukid, puhur, kärud, pumbad), kalmistute liiv/vedu, vee vedu, ohtlike puude lõikamised, aiad, väravad, kaevud jne., Hellamaa kalmistu metsapoolse aia materjal (postid, võrk), Rinsi kalmistu tööriistakuur.

Sõidukite kulud (Kommunaalauto kütus, kütus teenustööde osas, auto ja käru remont, tarvikud, hooldus, kindlustus, ülevaatus jne. Uue kommunaal ameti auto kuumaksed)

**07 –tervishoid** Tervishoiuhaldusest makstakse toetust perearstikeskuse majanduskuludeks.

#### **08 – Vaba aeg, kultuur:**

##### **Huvikoolide (spordikool, muusikakool) kohamaksud**

Sõltuvad laste osavõtust ja kohamaksu suuruselt. Laste osalemist huvikoolides toetatakse vastavalt volikogu poolt kinnitatud huvitegevuse toetamise korrale. Toetused on kasvanud seoses Muhi laste aktiivse osalemisega Orissaare spordikooli töös, samuti osalevad lapsed aktiivselt lasteaia muusikaringis, mida vald toetab vastavalt huvitegevuse toetamise korrale.

**Noortekeskus** - Tööjõukulud on juhataja ja noorsootöötaja 1,0 kohta ning bändiringi juhendaja õppeperioodil. Majandamiskuludes on suuremad artiklid ürituste kulu, ( 6 200 eurot) mis sisaldab aasta jooksul erinevaid üritusi teiste noortekeskustega ja noortekeskuses, töölaagri laste töötasu, jätkab kaitse ja päästering ning plaanis on hoogustada teiste ringide tegevust.

**Hellamaa Külakeskus** – Majanduskuludest on olulisemad uue projektori soetamine, ümmargused laud ja toolid ürituste tarbeks jms.

Üritustest on plaanis 2 näitust, talgud, koolitused ja õpitoad, kokandus koolitused, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine-koostöös Muhu muuseumiga  
Muudes kuludes on mõeldud transpordikulu, kui ei ole võimalik kasutada valla bussi ja segaansambli juhendamise teenus.

**Vaba aja ja spordiüritused** 5 085 €. Kaetakse spordiüritustest osavõtumaksud, valdade spordiliidu liikmemaksud, Muhu Jooksu korraldamine, valdade tali- ja suvemängud, Eesti Saarte Mängudel osalemine

**Hellamaa Raamatukogu** Tööjõukulu sisaldab ka puhkuse asendaja tasu, st 13 kuu töötasu. Kulud on eelmise aasta tasemel. Ruumid on remondi ootel.

**Liiva Raamatukogu** Tööjõukulus ka puhkuse asendaja tasu. Majandamiskulud on suuremad seoses vajadusega soetada lisaks raamaturiiuleid.

**Muuseum.** Tööjõukulus on lisandunud Kunstitali personalikulu. Majandamiskulu on samal tasemel 2015.aastaga. Uurimus-ja arendustööde reall on plaanis läbi viia näituseid, samuti trükised ja uurimistööd vastavalt kavale. Lähetuskulusid on vähendatud. Koolituskulus on lähtutud 2015 a. tegelikust kulust, koolitusvajadusest, töötajate soovidest ja pakutavatest kursustest. Majanduskulu on vähendatud lähtuvalt 2015.a. tegelikust tasemest. Sõidukite ülalpidamiskulus on isikliku auto kasutus. IT kulu on suurendatud vastavalt tegelikele vajadustele. Inventari kulu on suurendatud seoses arhiiviruumi inventari uuendamisega. Meditsiinikulu vajadus väheneb, kuna töötajate tervisekontrolli 2016 ei ole. Teavikute ja kunstiesemete kulu on vähendatud. Ürituste kulu on suurendatud seoses 2016.a. kultuurikalendriga ja Kunstitali omandamisega. Muuseumi investeringutest on plaanis teostada Eemu veski laudvooder + tõrvamine, interaktiivse seadme soetamine ekspositsiooni täiendamiseks, Koguva bussiootepaviljoni katuse uuendamine, Kunstitali elektriliitumine.

### **Kultuuriüritused (ülevallalised)**

Vabariigi aastapäev	900 €
Höbelusikapidu kevadel / sügisel	800 €
Laadad	350 €
Muhu päevad / Jaaniõhtu	1 400 €
Laste (Väike Roos) osalemine festivalil	1 000 €
Muhu Väina regatt	350 €
Osalustasud (maakondlikud üritused) –	200 €
Projektide omaosalused	300 €
Europeadil osalemine, Ätses	600 €
Maakonna laulupidu	1 000 €
Naistenädal	500 €
LTP osalemine projektiga	320 €
Aastavahetuspidu	2 000 €
Ringide korraldatud üritused	450 €
Ida-Saaremaa laulumaias	400 €



Arsise kellade kontsert	700 €
Lätlaste vastuvõtt	1 000 €
Kino kulud	200 €
Teatri ja kirikukontserdi kulud	100 €
Maakonna kultuuri-ja spordikalender	70 €

Kokku 12 190 €

**Seltsitegevus** – toetamiseks seltse, seltsinguid ja külade üritusi on eelarves 4 740€. Seltsitegevust reguleerib Muhu Vallavolikogu määrus nr 50 25.mai 2011.a. Külavanematele kulude hüvitamiseks on arvestatud 700 eurot. Seda kulu reguleerib Muhu vallavolikogu määrus nr 71 21.märts 2012.a.

JUU JÄÄB üritust toetatakse eraldi sihtfinantseerimisena 640 euroga. „Teeme ära“ talgutel toetatakse külasid 300 euroga.

**Infoleht** – toimetaja töötasu ja trükkimise kulud. Kulude vähenemine seotud sellega, et 2015 soetati suurema kuluna uus küljendusprogramm.

### **09- Hariduskulud**

#### **Lasteaed : TÖÖJÕUKULU**

Lisaks 3% palgatõusule on sel aastal sisse planeeritud raha 1 õpetajakoha täitmiseks. Õpetaja asendus tagab kogu päeva vältel laste ja täiskasvanute suhtarvu vastavalt Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seadusele ning võimaldab paremini organiseerida õppekasvatustööd rühmades. Lisanduv õpetaja võimaldab üle minna süsteemile, kus igas rühmas töötab korraga 2 õpetajat ja 1 õpetajaabi. Niimoodi lahendub ka suvine vajadus 2 rühma järele ja suvine tööjõuprobleem, mis tuleneb suvistest pikkadest puhkustest.

#### **MAJANDAMISKULUD**

Majandamiskulude osas on kõige suurem kasv toiduainete ja toitlustamisteenuse (art.5521) real seoses laste arvu kasvuga lasteaias, hetkel on nimekirjas 53 last. Toitlustusteenust ostetakse Muhu Hooldekeskuse SA-lt. Seoses laste arvu suurenemisega on suurenenud ka õppevahendite kulu.

Suurimaks tööks lasteaias 2016. aastal on endise köögiploki ümberkohandamine söögisaaliks ja söögisaali uue mööbli ost – need tegevused kajastuvad eelarve investeeringute osas.

**Lasteaia kohamaksud teistele omavalitsustele – 22 258 €.** Kohamaksud suurenenud võrreldes 2015.a. tegeliku kuluga 11%.

**Põhikool – riigilt eraldatud toetus – 237 561 €.**

**Põhikool- (valla vahenditest)** Valla vahenditest on sarnaselt riigi poolt eraldatud töötasu tõusule tasustatud sots.pedagoog, logopeed, huvijuht ning ringijuhid ja pikapäevarühma kasvatajad, millele on lisatud LÕK i lisatasu (lihtsustatud õppekava alusel õppivate laste õpetamise eest lisatasu) Valla rahastada on osaliselt ka koolijuhtide töötasu. Teenindava personali osas on palgatõus sarnaselt valla teistele töötajatele 3%, miinimumpalgalistel vastavalt miinimumpalga tõusule.

Majanduskuludes on tuginetud põhiliselt 2015.a. tegelikule kulule, suurendatud on majanduskulusid peamiselt vajadusega viia maja seisukord vastavusse päästeameti nõuetega, teostada ventilatsioonisüsteemi hooldus, samuti on 2016.a kooli 40.juubeli aasta.

Investeeringute osas on arvestatud 3000 € algklassidele uue mööbli soetamiseks ja 2000 eurot uute pillide ostmiseks

**Põhikooli kohamaksud teistele omavalitsustele** – 7 lapse kohamaksud teiste omavalitsuste koolides õppivate Muhu laste eest

**Gümnaasiumid:** 12 600 €. Maksame 17 õpilase kohamaksud. Riik on 2016.a. omavalitsuste vahelise koolikoha maksumuse arvlemise piirmääraks kehtestanud 87 €

**Täiskasvanute Gümnaasium:** 1 300 €, s.o õpilase kohamaks

### **Õpilasveoliinid:**

Kulu tuleb vaadata koos transpordikorralduse (artikkel 04512) kuludega. Transporditeenust õpilaste veoks ostame veel GO Bussilt ja siit kantakse ka need kulud, kui oma buss ei saa mingil põhjusel õpilasliinis olla ja teenust ostetakse väljast. Majandamiskuludesse on lisatud ka uue bussi kasutusrendi maksed

**Põhikooli toitlustamine** on alates 2013.a. eelarvest lahku löödud Põhikooli kulust Haridus- ja Teadusministeeriumi nõudel. Tööjõukulud on arvestatud 2,75 töötaja tasud koos maksudega. Admin. kulus on kõõgi telefonikulu ja personali koolitus seoses toiduhügieeni koolituse kuludega. Majandamiskuludes on tuletatud elektri, vee ja prügi kulud protsentides põhikooli vastavatest kuludest. Lisatud on veel puhastus- ja muud majandustarvikud. Kõige selle võrra on majandus- ja majandamiskulud põhikooli kulus väiksemad. Inventari kulus oli arvestatud vajaminevate kõõgi- ja sööginõudega, lisaks on vaja teha söökla ruumides sanitaarremont. Seoses väljapoole kooli osutatava teenuse mahu kasvuga on suurenenud ka vajaminevate toiduainete kulu.

**Muud hariduskulud** on stipendiumid 5 460 €, mida kasutatakse edukate tudengite ja õppurite toetamiseks ja tunnustamiseks. Täiskasvanute koolitusteenustest (2500 €) tasustatakse keeltkursuste õpetajaid, korraldatakse valla poolt koolitusi jms.

### **10 –Sotsiaalne kaitse**

**Puuetega inimeste sots. hoolekande asutus:** 8 700 €. Ühe inimese hoolekandeteenuse kulu **Puudega inimese sotsiaalne kaitse (hooldajatoetus):** Muhus on 1 hooldajatoetuse ja 26 hooldustoetuse saajat (neist 5 sügava puudega inimest, toetuse suurus on 27 eurot, ja 22 raske puudega inimest, kelle toetuse suurus on 16 eurot kuus). Aastane prognoositav hooldajatoetuse ja hooldustoetuse kulu on 6000 eurot. Ühel hooldajal tuleb tasuda ka sotsiaalmaks vastavalt Sotsiaalmaksuseadus §6 p 11 lg 1. alusel.(a' 128,70 eurot).

Puudega inimese toetust on arvestatud 2016 aastal 2500 eurot. Summa on mõeldud toetusteks puuetega inimestele, kellel tekib selleks õigus Muhu Vallavolikogu poolt kehtestatud "Sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korra" § 19 alusel.

### **Muud sotsiaalhoolekande teenused (kodune sots. teenus)**

Tööjõukulu

Eelarve sisaldab koduhooldustöötaja palgakulu ja asendustasu.

#### Administreerimiskulud

Postiteenuse alla käib eakatele sünnipäevalastele õnnitluskaartide saatmine (2015. aasta seisuga 269 inimest). Kingituste kulu on eakate juubilaridele mõeldud lilled. Pensionäride peo kuluks on plaanitud 600 eurot.

#### Majandamiskulud

Koduhoolduse auto Citroen Berlingo kasko-ja liikluskindlustus, hoolderaha, kasutusrendi maksed.

SA Muhu Hooldekeskuses on hetkel Muhu valla ülalpeetavaid 9 inimest.

#### **Lastekodu**

Lastekodu maksed tulenevad Väikelastekoduga sõlmitud lepingust ühe sügava puudega lapse hooldus- ja koolituskulude katteks.

#### **Hoolekandeteenused perekondadele**

Sünnitoetus (a` 500 eurot, prognoos min. 10 sündi) õppetoeetus (10 kuud, arvestatud 20 õppuriga, a` 35 eurot); sotsiaalkomisjoni otsusega makstavad ühekordsed toetused 4500 eurot, matusetoetus (a`160 eurot), ranitsatoetus (a` 120 eurot ja 11 last); sots. teenus 3000 eurot (8 emakakaelavähi vaktsiini ja kommipakid lastele kooli, lasteaeda, kodustele lastele, sotsiaalteenuste (kuulmisnõustamine SPIK-is), invavahendite renditasud ).

#### **Riskirühmade sotsiaalhoolekande asutused**

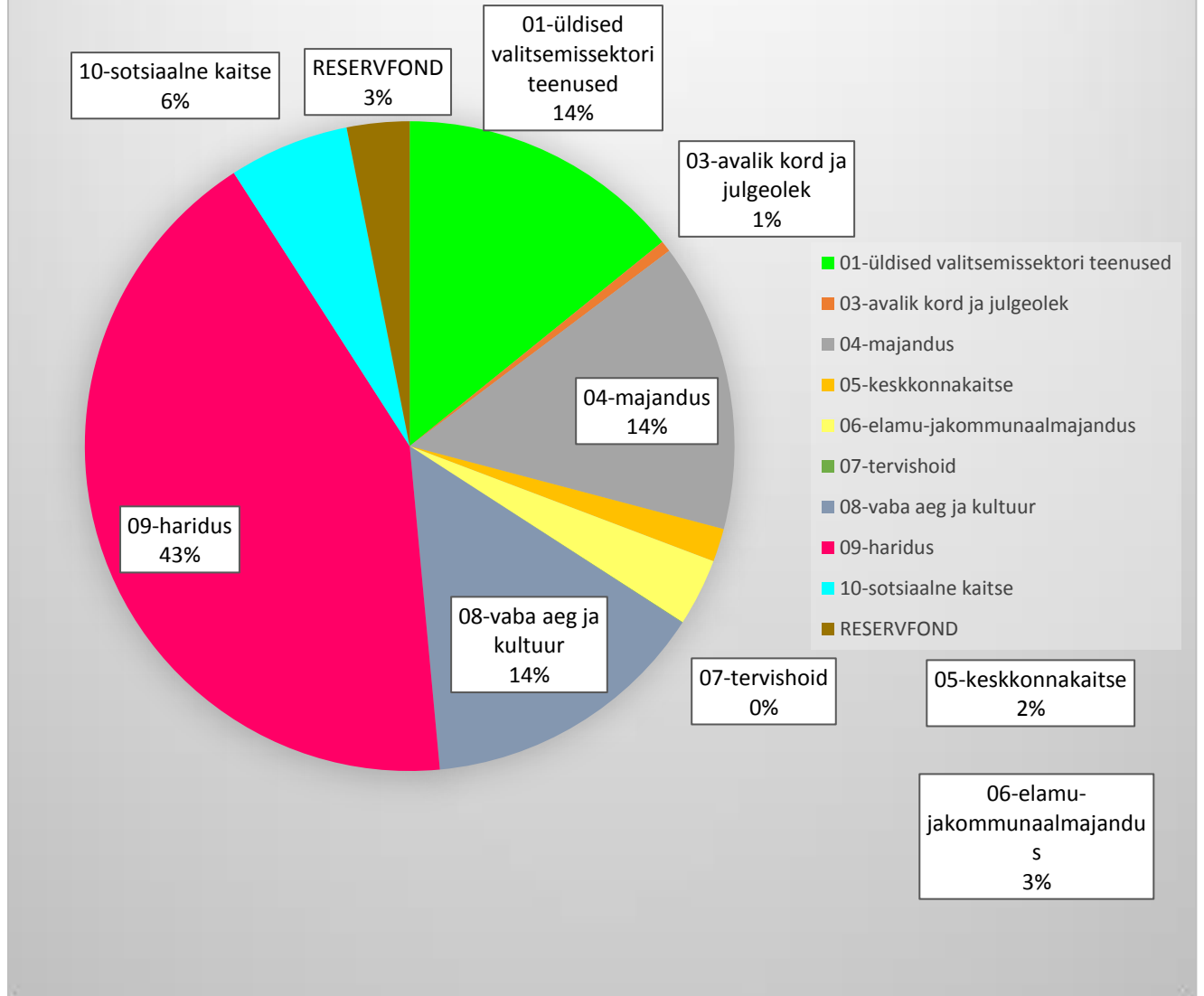
Teenuse ostmine SA Kuressaare Hoolekanne summas 996 eurot. Hooldekodus koos käiva päevakeskusele on majanduskuluks arvestatud 100 eurot.

**Toimetulekutoetus** - Muhu vallale eraldatud summad toimetulekutoetusteks.

Riiklik toimetulekutoetus on 9 342 € ja teenuste korraldamiseks on eraldatud 1021 €.

**Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse** (100€) summast kaetakse ravikindlustamata isikute esmatasandi ravikulud.

## 2016 EELARVE KULUD



Joonis: 2016.a. põhitegevuse kulud valdkonniti

#### 4. INVESTEERIMISTEGEVUS:

Investeeringustegevuse eelarveosa kogusumma leidmiseks liidetakse põhivara müük ja saadav sihtfinantseerimine ning summast lahutatakse põhivara soetus ja antav sihtfinantseerimine ning lisatakse finantstulude ja -kulude vahe.

Investeeringustegevus 2013 - 2016.a.

Nimetus	2013 tegelik	2014 tegelik	2015 tegelik	2016 eelarve
Põhivara soetus	-2 148 278	-664 838	-888 370	-457 500
Põhivara müük	3 297	31 586	30 100	20 000
saadav sihtfinantseerimine	1 745 398	514 940	581 755	134 000
antav sihtfinantseerimine	-3 026	-10 725	-12 989	-25 000
Finantstulude ja kulude vahe	- 3 828	-4 071	-4 254	- 6 081
kokku:	-406 437	-133 108	-293 758	-334 581

**4.1 PÕHIVARA MÜÜGITULU. 20 000 €.** Liival asuvate vallale kuuluvate korterite müük, vallale mittevajalike maade müük ja muu väiksem põhivara müük.

**4.2 SAADAV SIHTFINANTSEERIMINE: 134 000 €** koosneb:

EAS-i toetus lasteaia köögiploki ümberehituseks söögisaaliks, 50 000 € Kredexi võimalik toetus vana hooldekodu ümberehitamiseks korteriteks, 8 000 € Hajaasustuse programmi elluviimiseks on Maavalitsuse poolt ja lasteaia köögimööbli soetamiseks saadakse sihtfinantseerimist 8000 €.

**4.3 FINANTSTULUDE ja –KULUDE VAHE: - 6 081 €** s.o. hoiustelt laekuva intressitulu ja finantskuludena makstavate laenuintresside vahe.

**4.4 PÕHIVARA SOETUS:**

Valla teed ( eelkõige mustkatted)	- 100 000
Vana hooldekodu ümberehitus	- 137 250
Liiva keskuse arhitektuuriline lahendus	- 15 000
Lasteaia köögi ümberehitus	- 55 000
Põhikooli investeeringud (mööbel, pillid)	- 5 000
Piiri magasiaida küttesüsteem	- 2 000
Hellamaa vabaõhulava	- 60 000
Kunstitalli 2.osamakse	-16 500
Muuseumi interaktiivse tehnika ja museaalide soetamine	- 4 000
Ambulatooriumi sild ja soojustamine	- 56 750
Puhasti reoveemahuti	- 6 000

**4.5 ANTAV SIHTFINANTSEERIMINE**

**25 000 €.**

Hajaasustuse programm, millega toetatakse perede vee- ja heitveesüsteemide rajamist, kogusumma 16 000 €  
9000 € pastoraadihoone katuse uuendamiseks.

#### **5.FINANTSEERIMISTEGEVUS: 19 825 €**

Finantseerimistegevuse eelarveosadeks on laenude võtmine, võetud laenude tagasimaksmine, kapitalirendi kohustus

**Laenu (kohustuse) võtmine: Eelpool loetletud investeeringute teostamiseks on arvestatud 100 000 €**

Vanu laene kokku on 01.01.2016 seisuga 475 950,09 €. Nordea panga laenu jääk 40 098 € saab tasutud 2018.a. juulis. Swedbanki laenu jääk 3 829,22 € saab tasutud 2016.a. märtsis. Danske panga laenu jääk 432 022,87 €, lõppeb 2023.a. 2015.a. võeti välja Danske Panga kasutamata laenujääk summas 240 000 €

**Laenu (kohustuse) tasumine:** - 74 590 €

**Kapitalirendi tasumine:** Veoauto kapitalirent 5 585 €.

#### **6. LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS**

Likviidsete varadena käsitletakse varasid, mis vastavad KOFS-i §36 lõikele 1, st. raha ja pangakontode saldod. Likviidsete varade saldo suurenemine ja vähenemine kajastatakse likviidsete varade muutuse eelarve osas vastavalt plussi või miinusena.

**2015.a. lõpu seisuga on likviidsete varade jääk 394 952 €. 2015 lõpuks jäi erakordselt suur jääk seoses EAS-i ja Innove projektirahade tagasilaekumisega.**

**Eelarve tasakaal:** Eelarve tulem on investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse tulemi vahe. Et eelarve oleks tasakaalus, peab eelarve tulem võrduma finantseerimistegevuse eelarveosa kogusumma ja likviidsete varade muutuse eelarveosa kogusumma vahega.

Põhitegevuse tulud	1 923 130
Põhitegevuse kulud	-1 766 114
Põhitegevuse tulem	157 016
Investeerimistegevus	-334 581
<b>Eelarve tulem</b>	<b>-177 565</b>
Finantseerimistegevus	19 825
Likviidsete varade muutus	- 157 740

Eelarve tasakaal 0

#### **7. VÕRDLUS EELARVESTRAATEEGIAGA 2016-2019**

2016.a. esialgne eelarve järgib üldjoontes eelarvestrateegias toodut: põhitegevuse tulud on eelarves ca 35 000 € suuremad võrreldes strateegiaga, põhitegevuse kulud samal ajal 58 000

€ suuremad kui strateegia tegevuskulus, sellega seoses on vähenenud ka põhitegevuse tulemi suurus. Üldiselt on suhteliselt täpselt järgitud eelarvestrateegiat, samas ei ole investeerimistegevus ja sellest tulenev finantseerimistegevus üheselt planeeritavad. 2016.a. eelarves on põhivara soetuse maht 457 500 eurot, sihtfinantseerimine põhivarasse 134 000 eurot. Strateegias on vastavad mahud 405 000 eurot ja 32 000 eurot. Vahe tuleneb sellest, et täpsustunud on mõned võimalikud projektide rahastused ja toetusskeemid.

## **8. ÜLEVAADE ARENGUKAVAS KAJASTATUD EESMÄRKIDE KAVANDATAVAST TÄITMISE PLAANIST 2016 AASTAL**

Eelseisval aastal kavandab Muhu Vallavalitsus valla arengukavas kajastatud eesmärke ja nende täitmiseks kavandatud tegevusi täita järgnevalt:

Eesmärk 8: p.8.2 Uute elamispindade rajamine. Endise hooldekodu maja rekonstrueerimisega korteriteks on plaanis 2016.a. alustada.

Eesmärk 15: Külakogukondadele luuakse head võimalused vabaaja veetmiseks, ühistegevusteks ja koosviibimisteks.

- p.15.1 Noorperede tegevuste mitmekesistamine, viiakse ellu erinevad noorperede elukeskkonda parendavad projektid – vald osaleb Hajaasustuse programmis

-p.16.2 Koosviibimistingimuste loomine vabas õhus ja siseruumides. Elanike koosviibimisteks arendatakse edasi Hellamaa spordiplatsi piirkonda, positiivse projektitaotluse korral on plaanis alustada Hellamaa laululava ehitamisega.

Eesmärk 17: p.17.2 Kirikute kõrvalhoonete korrastamine uute funktsioonide täitmiseks. Vald aitab kaasa Muhu Katariina Kiriku pastoraadihoone katuse remondile 9 000 € toetusega.

p 17.3 Ajalooliste ehitiste ja mälestiste taastamine ja korrastamine. Piiri magasiaida küttesüsteemi uuendamine

Eesmärk 18: Säilitatakse Muhu Muuseum kohaliku pärandkultuuri keskusena.

Jätkub Muhu Muuseumi aktiivne tegutsemine ja investeerimine muuseumisse. Kunstitali omandamine ja kasutamine näitustesaalina, infopunktina jms.

Eesmärk 20: Kultuuriüritustes ja harrastustegevustes osalemiseks parandatakse ja mitmekesistatakse kohalikke tingimusi

-p20.1 Vabaõhulavade rajamine: otsitakse rahastust Hellamaa laululava ehitustöödega alustamiseks

-p20.5 Hellamaa külakeskuse rekonstrueerimisprojekti koostamine

Eesmärk 22: Koostatakse uus Muhu valla üldplaneering ja sellest tulenevad planeeringud

- p 22.1 Uue üldplaneeringu koostamine algab 2016.a.

-p23.2 Üldplaneeringust tulenevate planeeringute koostamine: 2016.a. on planeeritud jätkata Hariduse, Vahtna, Tammiotsa kinnistute ja Liiva keskuse detailplaneeringuga.

Eesmärk 27: Vallas olevad avalikud teed ja parklad on heas korras ja külavahelised teelõigud on tolmuvabad

-p27.1 Kindlustatakse normaalse sagedusega kohalike kruusateede hooldus: 2016.a. jätkatakse Koguva dolokivikarjääri kaevandamisloa taotlemist eesmärgiga saada killustikku Muhu vallale kuuluvate teede ja Muhus asuvate riigiteede korrashoiuks

-p 27.3 Jätkatakse külavaheliste teelõikude viimist mustkatte alla

Eesmärk 29: Majapidamiste heitvee käitluse taseme tõstmine

-p.29.1 Töötatakse välja variandid hooajaliste reovete kogumiseks ja käitlemiseks, soetatakse lisamahuti reovete kogumiseks.

Eesmärk 38: Liiva küla arendamine atraktiivseks keskkonnaks

-p 38.1 Liiva küla uue planeeringu koostamine, sh Liiva küla keskuse detailplaneeringu koostamine.

Eesmärk 68: Jätkatakse remonditöödega õppeasutustes

-p.68.5 Lasteaia köögiploki kohandamine söögisaaliks: seoses uue hooldekodu köögi valmimisega toimub lasteaia toitlustamine uue hooldekodu köögist ning lasteaia köögiosa kujundatakse ümber söögisaaliks.

Eesmärk 74: Muhi Noortekeskus tõstab teenuste kvaliteeti. On valminud noortekeskuse uued ruumid koos uute võimalustega.